

Косович О. В.,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ НЕОЛОГІЇ

У статті розглядаються лінгвістичні дослідження в галузі лексичних інновацій, виділяються сфери, в яких спостерігаються найактивніші процеси неологізації. Також автором пропонується дефініція поняття інновація.

Ключові слова: інновація, неологізм, новотвір, неологія, мовний розвиток/еволюція.

В статье рассматриваются лингвистические исследования в области лексических инноваций, выделяются сферы, в которых наблюдаются наиболее активные процессы неологизации. Также автором предлагается дефиниция понятия инновация.

Ключевые слова: инновация, неологизм, новообразование, неология, языковое развитие/эволюция.

The linguistic researches in lexical innovations branch are considered in the article and the spheres where the most active innovation processes occur are presented. The definition of notion innovation is suggested by author.

Key words: innovation, neologism, new word, neology, language development/evolution.

Інноваційні процеси, які відбуваються у французькій мові початку ХХІ століття вирізняються особливою інтенсивністю, що пов'язано з високими темпами соціальних змін, які вимагають для нових реалій нових позначень. Динаміка мови, виникнення лексичних інновацій вимагають від сучасних дослідників постійної та особливої уваги. Проблема вивчення мовного розвитку, в тому числі активного поповнення словникового складу мови, залишається однією з важливих в сучасному мовознавстві.

Актуальність даної статті визначається такими чинниками:

1) в неології першого десятиліття ХХІ століття чітко визначились нові аспекти, які спрямовані на вивчення "мови в дії" та мови в динаміці. Цим і обумовлено значне зацікавлення лексикологів до різного виду інновацій, що орієнтується на встановлення характеристик нових номінативних одиниць;

2) на фоні широкомасштабних досліджень інноваційних процесів у французькій мові актуальним все ж таки залишається вивчення лексичних інновацій з нових дослідницьких позицій та у світлі нових лінгвістичних парадигм. **Об'єктом** дослідження в даній науковій розвідці є лексичні інновації французької мови початку ХХІ століття. **Предметом** дослідження є способи утворення, вживання та відтворення лексичних інновацій в публіцистиці початку століття. **Мета** даного дослідження полягає в аналізі та описі семантичного, стилістичного аспектів лексичних інновацій.

Давно встановленим фактом є твердження про те, що поява нових слів, а також нових значень обумовлена як зовнішніми по відношенню до мови причинами, так і внутрілінгвальними закономірностями.

В сучасній неології, на наш погляд, не цілком чітко розводяться та розмежовуються такі концептуально важливі поняття, як чинники та галузі неологізації. Так, О.В. Сенько вважає, що, "в якості екстралінгвістичних причин процесу лексичної неологізації в сучасній мові виступають:

– ідеологія і соціальна структура суспільства (*antibioterrorisme* – заходи боротьби з біотероризмом, *anti-fanatisme* – невідомість та щира ненависть до знаменитостей, відомих речей, явищ тощо, *politicide* – політичне вбивство, *francosphere* – Франція та інші франкомовні країни);

– соціальні чинники науково-пізнавального значення (*cyber argent* – "електронні гроші", система розрахунків через Інтернет, *vidéo blogue* – інтернет-журнал з відео-матеріалами)" [2].

Очевидним видається нам те, що під "причинами" і "чинниками" явно маються на увазі те, що ми називаємо галузями неологізації. На жаль, нерозрізненність даних двох понять набуло типового й традиційного характеру. В подальшому викладі ми послідовно розрізняємо дані поняття.

Зовнішні чинники мовної еволюції, до числа яких варто зарахувати розвиток тих чи інших галузей діяльності суспільства, демонструють соціальність системи мови. Нові слова, що з'являються в результаті дії даного чинника мовного розвитку, називають нові реалії, які з'являються в тій чи іншій галузі соціальної діяльності. Сьогодні найактивніше процеси неологізації спостерігаються в таких галузях:

1. Галузі, що відносяться до соціально-політичної структури соціуму: *Cresssonisation* – політика уряду прем'єр-міністра Едім Крессон, *Merkozy* – політичний тандем Ангели Меркель та Ніколя Саркозі, *Raffarinade* – висловлювання прем'єр-міністра (2002-2005 рр.) Ж.-П. Раффарена, *SARKOFRANCE* – політичний блог Н.Саркозі, *Balladurette* – надбавка на купівлю автомобіля, що надавалася урядом Е. Балладюра. Наведені далі приклади інновацій демонструють таку характерну рису сучасного мовного розвитку, як посилення особистісного в характеристиці політичного лідера: *sarkoholisme*, *Merkhollande*, *Méprisance*, *Lepénisation*, *Juppettes*, *Bravitude*, *sarkozyste*, *sarkoholique* та інші. Наприклад: "Un bel effort. Sortir du Sarkoholisme, surtout pour un newsmagazine, c'est un combat de chaque semaine. Mais avec du temps, de la volonté et l'aide des sarkoholiques anonymes, on peut y arriver. Si." [5]; "François Hollande, désormais dispensé de surenchérir à gauche, est un homme libre, ce qui n'a pas échappé aux marchés. Ce n'est plus le cas de Nicolas Sarkozy. "Merkozy", c'est fini?" [4].

2. Економічна система: *buzz marketing* – "підпільний маркетинг" (передбачає рекламу товару або послуги професійними акторами а сценах реального життя, коли актори видають себе за звичайних людей), *clic et mortier* – торговельне підприємство, яке використовує як звичайні, так і "віртуальні" форми комерційної діяльності, *cyberentrepreneur* –підприємець, який створює інтернетівські кампанії. Наприклад: "Le buzz marketing utilise en effet les technologies du marketing viral, encore un terme barbare qui regroupe tout simplement les techniques du marketing se servant de la participation des consommateurs comme socle de diffusion".

[7]; “*La bonne pioche d'un cyberentrepreneur. Pépinière d'entreprises. Cependant, pour une petite entreprise telle qu'Omnivision, louer des locaux plus grands signifie aussi un coût plus important*” [6].

3. Наука і техніка: **andrologiste** – фахівець у галузі медицини, що займається проблемами здоров'я чоловіків, особливо їхньої репродуктивної системи, **bioéthique** – наука, яка вивчає проблеми етичних аспектів втручання людини в біологічні процеси, **bio-informatique** – біоінформатика, наука, яка займається, головню, обробкою даних, пов'язаних із розшифруванням генома людини (зокрема, для розробки нових ліків) та інш.

4. Мова інформатики: **biohacking** – “біохакерство”, особливе зацікавлення генетичним кодом, **bio-ordinateur** – “біокомп'ютер”, пристрій для обчислення на рівні ДНК, **modem** (modulateur-démodulateur) – модем, **micro-informatique** – мікроінформатика та інш. Наприклад: “*Le modem (modulateur-démodulateur) est un périphérique servant à communiquer avec des utilisateurs distants. Il permet d'échanger (envoi/réception) des fichiers, des fax, de se connecter à Internet, de recevoir et d'émettre des e-mails. Il peut également être défini comme un acronyme*” (Choisir-son-adsl.fr, le 7 Novembre 2008).

5. Галузь культури: **chick-lit** – художня література, художні твори, що написані жінками і є оповіддю про життя молодшої агресивної героїні, **rappeur consciencieux** – реп-музикант, який пропонує ліричну реп-музику, яка проникнута високим моральним духом і пропонує почуття відповідальності, **célébritologie** – вивчення особливостей життя та вподобань знаменитих людей, **célébutant** – молодий нащадок знаменитості, який здобуває собі сумнівну славу на званих балах, обідах тощо. Наприклад: “*La célébrité mise en pièces*” est un cours d'université dispensé par le Professeur Connu, qui a fondé la **célébritologie**, discipline basée sur les travaux d'Edgar Morin et les aventures de Britney Spears ...” [8]; “*Le chick-lit challenge ... C'est fini? Voilà nous sommes arrivés à la fin de ce challenge, qui à ma grande surprise, a eu son petit succès. Le chick-lit challenge, c'est terminé pour l'année 2011. Alors concrètement ce challenge, ça a donné quoi en un peu plus d'un an?*” [3].

6. Галузь спорту: **canyoning** – екстремальний вид спорту, що поєднує альпінізм і плавання на човнах, потоках із подоланням порогів, водоспадів тощо, **Zlataner** – домінувати на футбольному полі та інш.

В сучасній неології очевидно стала необхідність конкретизувати об'єм поняття “інновація”. Даним родовим поняттям охоплюється цілий арсенал видових понять, пов'язаних з процесом словникового поповнення мови. До числа термінів, що позначають ці видові поняття, ми зараховуємо такі, як *неологізм*, *новотвір*, *оказіоналізм*, *потенційне слово*, *індивідуально-авторське слово* тощо. Особливої уваги заслуговує проблема розмежування мовних інновацій та мовленнєвих інновацій. До мовних інновацій ми відносимо поняття “неологізм” і “новотвір”, а до мовленнєвих (що володіють властивостями не тільки невідтворюваності, чи творення, але і одноразовості і синхронно-діахронної дифузності, а тому є безвідносними до історичного часу) – *оказіоналізм*, *потенційне* і *індивідуально-авторське слово*.

Інновація ідентифікується на основі таких ознак: 1) час появи в текстах тієї чи іншої галузі соціальної діяльності; 2) зафіксованість/незафіксованість словниками прескриптивного і дескриптивного типів. Фіксація словниками дескриптивного типу, в тому числі словниками нових слів, зовсім не означає їхню кодифікацію (оскільки це, як відомо, є прерогативою словників прескриптивного типу). А некодифікованість виразу є одним з джерел його виразності і номінативної свіжості; 3) зв'язок з сучасними реаліями, що реалізується за номінативною схемою “нова річ → новий знак”; 4) поріг частотності, який ми визначаємо як мінімум частотності, що полягає у вживанні тієї чи іншої інновації не менше ніж трьома авторами не менше трьох разів в текстах різної жанрової чи стильової приналежності.

Таким чином, поняття “інновація” є значно ширшим, родовим і містить в собі такі поняття: 1) “неологізм” (що визначається, як інновація, яка відповідає нормі, характеризується частотним вживанням у мовленні): **webplanning**, **vidéoblogueur**, **réseautage**, **micro-site** та інш.; 2) “оказіоналізм” (інновація, яка належить мовленню, і порушує словотвірну норму): **nécroglotte**, **logotomie**, **dépensocratie** та інш.; 3) “новотвір” (утворення нових слів за старими моделями): **pixellisé**, **pluriparentalité**, **optimistiquer**, **euroïsation**, **espressologie** та інш.

Отже, лексичні інновації з'являються в низці традиційних неогенних галузей (в політиці та ідеології, правознавстві, фінансовій політиці, виробництві в галузі технічного устаткування, в розробці сучасних комп'ютерних технологій, в освоєнні космосу, культурі, науці, освіті, охороні здоров'я, мистецтві, спорті та інш.) під впливом декількох чинників, серед яких особливо значимими є закон економії, закон аналогії, закон диференціювання, а також тенденція до експресії, а, можливо, епатажності. Серед галузей неологізації найактивнішими сьогодні є розробка сучасних комп'ютерних технологій, товаровиробництво і культура. Серед найактуальніших чинників мовного розвитку у вказаних галузях виокремлюємо закон економії і тенденція до експресії.

Література:

1. Москвина М. А. Лексико-фразеологические инновации в публицистике конца XX-начала XXI века: семантика, стилистика, прагматика: Автореф. дис. канд. филол. наук / Волгоград. гос. пед. ун-т. – Волгоград, 2008. – 15 с.
2. Сенько Елена Викторовна. Неологизация в современном русском языке конца XX века: Межуровневый аспект: диссертация ... доктора филологических наук : 10.02.01. – Волгоград, 2000. – 430 с.
3. Blog: L'Odyssée littéraire d'Evry, le 6 janvier 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://l-odyssee-litteraire-d-evry.over-blog.com/article-le-chick-lit-challenge-c-est-fini-96289769.html>
4. Les Echos, le 24 avril 2012.
5. L'Express, le 27 septembre 2007.
6. Le Parisien, le 18 juillet 2000.
7. Portail-des-pme, le 04 Mars 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portail-des-pme.fr/internet-referencement/48-buzz-marketing>.
8. Théâtre du Bourg-Neuf, Programme/Saison 2011/12/. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://theatredubourgneuf.free.fr/2012Scelebrite.html>.